

- необходимо обеспечить развитие тех отраслей национальной экономики, которые будут способствовать росту экономики и объёму национального валового продукта страны;

- вопросы разработки и осуществления государственных программ, стратегий и комплексных мероприятий на долгосрочной основе по ускорению развития национальной экономики и обеспечению его устойчивости должны основываться на концептуальных принципах, подходах и критериях и т.д.

Таким образом, каждая особенность развития национальной экономики в контексте повышения её устойчивости требует системного и комплексного подхода к объективной оценке адекватности и рациональности данного механизма в процессах обеспечения устойчивости национальной экономики в нынешней непростой ситуации и т.д.

БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ СПИСОК:

1. List Friedrich D. Nationale System der politischen Ökonomie, 1841.
2. Keynes M. John. General Theory of Employment, Interest and Money, 1936.
3. Концепция устойчивого развития: цели и задачи. Институт устойчивого развития ВСГТУ. <http://www.baikal-center.ru>.
4. Алиев Ш.Т. Проблемы и пути развития

ненефтяных секторов экономики Азербайджана в нынешних условиях. Germany, Leipzig. International Scientific Conference "Economy and society: modern foundation for human development". October 31-th, 2016. Proceedings of the Conference. Part I. – P. 38-40.

5. Аллахвердиев Г.Б., Гафаров К.С., Ахмедов А.М. Государственное регулирование национальной экономики. Баку: Издательство «Экономический Университет», 2012. – 508 с.

6. Brendan O., Terence H., David H., Patrick L. Searching for the Inclusive Growth Tax Grail: The Distributional Impact of Growth Enhancing Tax Reform in Ireland//The Economic and Social Review, by Thomson Reuters, Web of Science Impact Factor (2014): 0,522. Vol. 47, No. 1, Spring, 2016, pp. 155-184.

7. Gerard T., Darragh F., Stephen Mc. A Needs and Resources Assessment of Fiscal Equalisation in the Irish Local Government System// The Economic and Social Review, by Thomson Reuters, Web of Science Impact Factor (2014): 0,522. Vol. 46, No. 3, Autumn, 2015, pp. 459-484.

8. Бегун Т.В. Устойчивое развитие: определение, концепция и факторы в контексте моногородов. Меркурий, 2012. – С. 158-163 <http://www.moluc.ru>.

9. Стратегические приоритеты. Стратегия перехода цивилизации к устойчивому развитию. <http://www.spmagazine.ru>.

10. Очирова Е.Л. Устойчивое развитие современной экономики: Сущность, условия, внешние эффекты. Дисс. канд. экон. наук. Иркутск, 2003. – 175 с.

ОСВІТА У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ УКРАЇНИ EDUCATION IN UKRAINE SYSTEM OF NATIONAL ACCOUNTS

У статті проаналізовано економічну складову галузі освіти з урахуванням системи національних рахунків. Розглянуті питання щодо загальних та державних витрат на освіту, розподілення фінансових витрат за фінансуючими організаціями, провайдерами освіти та функціями освіти. Встановлено, що реформування економічної складової системи освіти має першочергове значення для сталого розвитку галузі, а СНР є інструментом щодо проведення аналізу економіки країни та її складових, зокрема, освіти, з визначенням тенденцій розвитку та прогнозування фінансових потреб галузі.

Ключові слова: освіта, система національних рахунків, допоміжний рахунок освіти, фінансування, витрати, валовий внутрішній продукт.

В статье проанализирована экономическая составляющая отрасли образования с учетом системы национальных счетов. Рассмотрены вопросы общих и государственных расходов на образование, распределение финансовых расходов за финансирующими организациями, провайдерами образования и функциями образования. Установлено, что реформирование

экономической составляющей системы образования имеет первоочередное значение для устойчивого развития отрасли, а СНС является инструментом для анализа экономики страны и ее составляющих, в частности, образования, с определением тенденций развития и прогнозирования финансовых потребностей отрасли.

Ключевые слова: образование, система национальных счетов, вспомогательный счет образования, финансирование, расходы, валовой внутренний продукт.

The article analyzed the economic component of education on the basis of national accounts. The questions on general and public spending on education, distribution of financial expenses for the financing agents, providers of education and educational functions. Established that the reform of the economic component of the education system is a priority for the sustainable development of the industry. With SNA can analyze the country's economy and its components, in particular, education, the definition of development trends and forecasting the financial needs of the industry.

Key words: education, the system of national accounts, satellite accounts for education, financing, costs, gross domestic product.

УДК 33.330

Журавльова Ю.О.

к. держ. упр., докторант
Одеський національний економічний
університет

Постановка проблеми. Стратегічне бачення розвитку освіти неможливе без ґрунтовного аналізу діяльності галузі в цілому, зокрема її економічної складової. У зв'язку з цим актуальним стає питання щодо обґрунтованого розподілення фінансових витрат у національних системах освіти та їх використання на розвиток галузі з урахуванням понять та рекомендацій системи національних рахунків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Державний сектор у системі національних рахунків досліджували Р. Масгрейв та П. Масгрейв [1]; питанням розвитку системи освіти, зокрема, економічним відносинам в галузі освіти присвячені роботи авторських колективів на чолі з Грищенком І.М. [2], Ковтунцем В.В. [3,4], Кременем В.Г. [5]; питанням фінансування освіти присвячені дослідження Авксентьева М.Ю. [6], Бучковської Я.Г. [7], Гальків Л.І. [8], Жилиєва І.Б. [4], Ілляшенко Т.О. [9], Каленюк І.С. [10], Касьянова Г. [11], Коверник Н.В. [12], Комарової І.В. [13], Котикової О.І. [14], Падалки О.С. [10], Сьомкіна М.В. [4], Урусової З.П. [15], освіту, як вид економічної діяльності та у системі національних рахунків, розглядає Вітренко Ю.М. [16, 17].

Постановка завдання. Розвиток системи освіти потребує постійних фінансових витрат та їх обґрунтованого розподілення. На парламентських слуханнях «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні», які відбулись у листопаді 2016 року, були обговорені основні причини, що негативно впливають на розвиток освіти і науки в Україні, зокрема, недостатній рівень фінансування освітньої галузі та неефективне використання наявних ресурсів [18]. Тому з метою прийняття рішень щодо запровадження нових підходів до фінансування системи освіти та розробки відповідної економічної політики у цій сфері, доцільно проаналізувати сучасний стан освіти враховуючи показники СНР.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національною доктриною розвитку освіти визначено реформування економічної моделі освіти, яка передбачає, зокрема, збереження контролю держави за механізмами забезпечення обсягів фінансування освіти, залучення додаткових джерел фінансування та поступового збільшення видатків на освіту з метою доведення їх до середніх показників європейських держав. Доктрина визначає фінансування освіти як пріоритетний напрям видатків бюджетів усіх рівнів формування багатоканальної системи фінансового забезпечення освіти, необхідних для реалізації в повному обсязі конституційних прав громадян на освіту. Основними джерелами фінансового забезпечення освіти є: кошти державного та місцевих бюджетів; кошти юридичних та фізичних осіб, громадських організацій та фондів, у тому числі благодійні вне-

ски та пожертвування; кошти від надання навчальними закладами додаткових освітніх та інших послуг; гранти; кредити на розвиток навчальних закладів усіх рівнів та здобуття освіти; кошти від здійснення навчальними закладами економічної діяльності, регламентованої державою [19].

Система національних рахунків (СНР) – це сукупність показників послідовного та взаємопов'язаного опису найважливіших процесів та явищ економіки: виробництва, доходів, споживання, нагромадження капіталу та фінансів. Складання національних рахунків здійснюється на основі методологічних принципів міжнародного стандарту Системи національних рахунків (СНР 2008) та Європейської системи національних та регіональних рахунків (ESA 2010). Деталізацію показників рахунків товарів та послуг, виробництва, утворення та використання доходу, капіталу на рівні груп товарів та послуг виконує таблиця "витрати-випуск" у цінах споживачів, яка дає розгорнуту характеристику процесів відтворення та взаємовідносин між видами економічної діяльності у процесі виробництва та використання товарів та послуг [20, с. 170].

Діяльність освіти у СНР класифіковано, як один із 21 видів економічної діяльності. Так випуск у ринкових цінах за видом економічної діяльності «Освіта» протягом 2010-2014 років складав 3,0% загального випуску: 2010 рік – 3,2%; 2011 рік – 2,8%; 2012 рік – 3,1%; 2013 рік – 3,3%; 2014 рік – 2,9%. Валова додана вартість (ВДВ) у фактичних цінах у середньому складала 4,6%: 2010 рік – 5,0%; 2011, 2012 роки – 4,6%; 2013 рік – 4,5%; 2014 рік – 4,1%, що знаходиться на одному рівні з видом економічної діяльності «Фінансова та страхова діяльність» – 4,4% (2011 рік); 4,3% (2012 рік); 4,1% (2013 рік); 4,4% (2014 рік). Водночас це більше, ніж ВДВ, вироблена за видами економічної діяльності: «Будівництво» – 3,3% (2010 рік); 3,0% (2011 рік); 2,8% (2012 рік); 2,5% (2013 рік); 2,3% (2014 рік); «Інформація та телекомунікації» 3,0%; 2,9%; 3,0%; 3,3%; 3,3% відповідно; «Професійна, наукова та технічна діяльність» 2,5%; 2,3%; 2,9%; 2,1%; 2,9% відповідно; «Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги» 3,5%; 3,8%; 3,5%; 3,3%; 2,9% відповідно [20, с. 37-46].

З метою визначення загальних національних витрат у галузі освіти, оцінки різноманітних джерел фінансування та використання коштів, що надходять від різних фінансуючих організацій для різних функцій, Україна розпочала впровадження допоміжного рахунку освіти [21, с. 5].

Допоміжний рахунок освіти (ДРО) – широко визнаний у європейській статистичній практиці метод узагальнення, опису й аналізу фінансування національних систем освіти, який використовується для удосконалення їх діяльності. Допоміжний рахунок освіти розроблено та започатковано протягом 1980-1990 років у Франції, Нідерландах,

Об'єднаному Королівству та Норвегії. Методологія складання допоміжного рахунку освіти розроблена європейськими статистами співставними індикаторами щодо фінансових потоків, спрямованих країною на цю галузь. Крім того, допоміжний рахунок освіти – це інструмент, придатний для інформування керівників у галузі освіти щодо: розробки стратегії, її реалізації, ведення політичного діалогу, моніторингу та оцінки діяльності всієї системи. У першу чергу рахунок призначений для політиків та керівників, які можуть використати їх для поліпшення управління діяльністю системи освіти, тобто його можна використовувати в інших нестатистичних цілях [22, с. 2].

Аналіз таблиці 1 показує, що з одного боку загальні витрати на освіту в Україні протягом 2010-2014 років збільшились на 18 450,1 млн. грн. (2010 рік – 91 070,8 млн.грн., 2011 рік – 97 596,4 млн. грн., 2012 рік – 111 180,2 млн. грн., 2013 рік – 115 962,93 млн.грн, 2014 рік – 109 520,9 млн.грн.), а з іншого боку – у перерахунку у доларовий еквівалент, зменшились на \$2258,7 млн. (2010 рік – \$11 469,9 млн., 2011 рік – \$12 245,5 млн., 2012 рік – \$13 914,9 млн., 2013 рік – \$14 513,5 млн., 2014 рік – \$9 211,2 млн.).

У порівнянні з показниками національної економіки протягом 2010-2014 років Україна зменшила загальні витрати валового внутрішнього продукту (ВВП) на освіту на 1,23%, що всередньому склало 7,5% від ВВП: 2010 рік – 8,13%; 2011 рік – 7,23%; 2012 та 2013 роки – по 7,62%; 2014 рік – 6,9% (державні та приватні витрати разом з урахуванням офіційних та неофіційних прямих платежів населення). Найбільші загальні витрати ВВП на освіту спостерігались у 2010 році – 8,13%, найменші – у 2014 році – 6,9%.

Частка державних витрат ВВП на освіту протягом зазначеного періода скоротились на 0,76% та в середньому склала 6,26%: 2010 рік – 6,63%; 2011 рік – 5,94 %; 2012 рік – 6,44%; 2013 рік – 6,42%; 2014 рік – 5,87%. Найбільші державні витрати ВВП на освіту були у 2010 році – 6,63%, найменші – у 2014 році – 5,87%.

У порівнянні зі структурами видатків по галузі «Освіта» це за той же період у середньому більше, ніж було витрачено 28 країнами Європейського Союзу (5,1% ВВП) – на 1,16 %; 19 країнами Єврозони (4,9%) – на 1,36% та окремими країнами-членами ЄС: Угорщиною (5,0%) – на 1,26%; Польщею (5,5%) – 0,76%; Чехією (5,1%) – на 1,16%; Словаччиною (4,7%) – на 1,56%; Румунією (3,3%) – на 2,96%; Болгарією (3,6%) – на 2,66%. Водночас слід зазначити, що за 2010 – 2014 роки середній показник витрат ВВП на освіту в Україні (6,26%) в цілому відповідає витратам ВВП на освіту у Словенії (6,5% ВВП) [23, с.18].

За фінансуючими організаціями розподіл загальних витрат протягом 2010 – 2014 років у середньому виглядає наступним чином: лєвова

частка належить державі – 83,52%, приватні компанії – лише 0,82%, домогосподарства – 15,66%. Слід зазначити, що протягом досліджуваного періоду державні витрати поступово збільшились на 3,6% (з 81,5% – у 2010 році до 85,1% – у 2014 році), витрати приватних компаній практично не змінилися (2010 рік – 1,0%; 2014 рік – 0,8%), витрати домогосподарств зменшились на 3,4% (з 17,5% – у 2010 році до 14,1% – у 2014 році).

Розподіл загальних витрат на освіту за освітніми рівнями в 2010 – 2014 роках у середньому складає: допочаткове навчання (МСКО 0) – 13,3%, загальна середня освіта (МСКО 1-3) – 40,2%; післясередня, не вища освіта (МСКО 4) – 6,1%; перший етап вищої освіти (МСКО 5) – 38,8%; другий етап вищої освіти (МСКО 6) – 1,6%.

Найбільшими споживачами фінансових ресурсів є навчальні заклади, що надавали освіту за рівнем МСКО 5 (перший етап вищої освіти) – 36,8%, найменшими – за рівнем МСКО 6 (другий етап вищої освіти) – 1,6% від загальних витрат на систему. Слід відмітити, що серед постачальників послуг початкової загальної освіти кошти на рівні МСКО 0 (допочаткове навчання) та МСКО 1 (початкова освіта) розподілялися майже на одному рівні 14,4% та 16,2% відповідно.

За функціями структура загальних витрат на освіту в Україні у 2014 році виглядала наступним чином: 80,4% витрачено на послуги у сфері освіти; 8,0% – на адміністративні послуги/комунальні, фінансові, відрядження, будівництво та ремонт (капітальні витрати); 6,7% – на послуги харчування; 2,2% – на фінансові послуги/трансферти населенню, стипендії, субсидії, поточні трансферти, капітальні трансферти; 1,8% – на інвентар та обмундирування; 0,8% – на підручники та канцелярські товари; 0,1% – на іншу діяльність у сфері освіти [21].

Окреме питання – загальні витрати на одного учня/студента, які за 2010-2014 роки з одного боку – збільшились на 4789 грн, але при перерахунку у доларовий еквівалент зменшились на \$47,4.

Середні витрати на навчання одного учня/студента в Україні у 2014 році склали 15 548 грн, з них 13 216 грн (85%) – кошти державного сектора, 2 332 грн (15%) – кошти недержавного сектора. За рівнями освіти зазначені витрати у 2014 році становили 12 151 грн (МСКО 0), 11 561 грн (МСКО 1), 11561 грн (МСКО 2), 16 369 грн (МСКО 3), 20 893 грн (МСКО 4), 23 831 грн (МСКО 5) та 59 724 грн (МСКО 6). Слід відмітити, що у порівнянні з 2013, 2012, 2011, 2010 роками середні витрати на навчання одного учня/студента збільшились відповідно 9, 15, 33, 44% [21].

Водночас у порівнянні з розвиненими європейськими країнами в Україні спостерігається досить низький рівень витрат у розрахунку на одного учня/студента (20% від середніх витрат на учня/студента у країнах ЄС) [3, с.119; 21, с.12].

Таблиця 1

Допоміжні рахунки освіти України за 2010-20141 роки

	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014 ¹
Загальна чисельність населення (млн. осіб)	45,8	45,6	45,6	45,4	42,9
Обмінний курс US\$ 1 = UAH	7,94	7,97	7,99	7,99	11,89
Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах (ВВП)	1 120 585 млн.грн. (US\$ 141 131,6 млн.)	1 349 178 млн.грн. (US\$ 169 282,1 млн.)	1 459 096 млн.грн. (US\$ 182 615,3 млн.)	1 522 657 млн.грн. (US\$ 190 570,3 млн.)	1 586 915 млн.грн. (US\$ 133 466,4 млн.)
Загальні витрати на освіту	91 070,8 млн.грн. (US\$ 11 469,9 млн.)	97 596,4 млн.грн. (US\$ 12 245,5 млн.)	111 180,2 млн.грн. (US\$ 13 914,9 млн.)	115 962,9 млн.грн. (US\$ 14 513,5 млн.)	109 520,9 млн.грн. (US\$ 9 211,2 млн.)
Загальні витрати на одного учня/студента	10 758,6 грн. (US\$ 1 355,0)	11 705,4 грн. (US\$ 1 468,7)	13 512,8 грн. (US\$ 1 691,2)	14 310,0 грн. (US\$ 1 791,0)	15 547,6 грн. (US\$ 1 307,6)
Загальні витрати на освіту як % від ВВП	8,13	7,23	7,62	7,62	6,90
Державні витрати на освіту як % від ВВП	6,63	5,94	6,44	6,42	5,87
Розподіл загальних витрат за фінансуючими організаціями, %:					
Державні	81,5	82,1	84,6	84,3	85,1
Приватні компанії	1,0	0,8	0,7	0,8	0,8
Домогосподарства	17,5	17,1	14,7	14,9	14,1
Донори та інше	-	-	-	-	-
Розподіл загальних витрат за провайдером освіти, %:					
Доплаткове навчання (МСКО ⁴ 0)	11,7	12,6	13,6	14,0	14,4
Початкова освіта/Перший етап базової освіти (МСКО 1)	13,6	13,8	15,1	15,6	16,2
Перший етап середньої освіти/Другий етап базової освіти (МСКО 2)	18,3	17,3	17,8	17,7	18,1
Другий етап середньої освіти (МСКО 3)	7,2	7,9	8,0	7,5	6,9
Післясередня, не вища освіта (МСКО 4)	6,2	6,1	6,0	6,3	6,0
Перший етап вищої освіти (МСКО 5)	41,4	40,7	38,0	37,2	36,8
Другий етап вищої освіти (МСКО 6)	1,6	1,6	1,5	1,7	1,6
Розподіл загальних витрат за функціями освіти, %:					
Послуги у сфері освіти	77,2	78,0	78,9	80,1	80,4
Другорядна діяльність в межах закладів освіти ²	16,3	16,0	15,6	15,0	14,7
Другорядна діяльність, що пов'язана з навчанням ³	6,5	6,0	5,5	4,9	4,9

¹ інформацію за 2014 рік наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції .

² медичні, послуги харчування, адміністративні послуги/комунальні, фінансові, відраджень, будівництво та ремонт (капітальні витрати).

³ придбання інвентарю та обмундирування, підручників та канцелярських товарів, транспортні та фінансові послуги/трансферти населенню, стипендії, субсидії, поточні трансферти, капітальні трансферти.

⁴ Міжнародна стандартна класифікація освіти (далі – МСКО).

Джерело: [21]

Загальні витрати протягом 2010-2014 років за функціями освіти в середньому розподіляються наступним чином: послуги у сфері освіти – збільшились на 3,2% (з 77,2% – у 2010 році до 80,4% – у 2014 році), другорядна діяльність у межах закладів та другорядна діяльність, що пов'язана з навчанням зменшились на 1,6% кожна (з 16,3% – у 2010 році до 14,7% – у 2014 році та з 6,5% – у 2010 році до 4,9% – у 2014 році відповідно).

Висновки з проведеного дослідження. На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що з одного боку – кошти, які спрямовані на фінансування освіти відповідають економічному розвитку країни: частка витрат державного сектора на освіту в Україні (5,9% ВВП) відповідає рівню розвинутих країн Європейського союзу та країн ОЕСР, а з іншого – Україна витрачає 20% від середніх витрат на одного учня/студента, ніж у країнах ЄС. Більшість функцій оплачуються державним сектором, частка якого збільшилась, у той же час доля приватних компаній у фінансуванні освіти дуже низька.

Таким чином, реформування економічної складової системи освіти має першочергове значення для сталого розвитку галузі, а СНР є інструментом щодо проведення аналізу економіки країни та її складових, зокрема, освіти, з визначенням тенденцій розвитку та прогнозування фінансових потреб галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Масгрейв Р. А. Государственные финансы: теория и практика / Р.А. Масгрейв, Пегги Б.Масгрейв // пер. с англ. М.: Бизнес Атлас, 2009. – 716 с.
2. Теоретико-методологічне обґрунтування ефективних фінансово-економічних моделей розвитку вищої школи / монографія (рукопис) ; за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра екон. наук., проф. І.М. Грищенко. – К., 2015. – 260 с.
3. Актуальні проблеми економічних відносин у сфері вищої освіти України та основні напрями їх розв'язання: препринт (аналітичні матеріали) / Авторський колектив: Ю. Вітренко, В. Ковтунець, С. Мельник, Д. Кіріюнок; за заг. редакцією В. Ковтунця. – Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 208 с.
4. Жилияєв І.Б., Ковтунець В.В., Сьомкін М.В. Вища освіта України: стан та проблеми/ Ігор Борисович Жилияєв, Володимир Віталійович Ковтунець; Максим Володимирович Сьомкін. – К.: Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, 2015. – 96 с.
5. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 448 с.
6. Авксентьев М.Ю. Анализ державного финансирования галузі вищої освіти / М.Ю. Авксентьев // Вчені записки Університету «КРОК». – 2014. – Випуск 38. – С. 54–61.
7. Гальків Л.І. Загальні витрати на освіту в Україні та їх роль у формуванні інноваційного потенціалу – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/.../csgiirbis_64.exe
8. Бучковська Я. Г. Проблеми фінансування освіти в Україні / Я. Г. Бучковська // Наука й економіка. – 2010. – № 2 (18). – С. 20–24.
9. Ілляшенко Т. О. Проблеми та перспективи фінансування освіти і науки в Україні в умовах економічної кризи / Т. О. Ілляшенко, І. О. Радіонова // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 1. – С. 223–228.
10. Падалка О.С., Каленюк І.С. Економіка освіти та управління: посібник/ О.С. Падалка, І.С.Каленюк // К. Педагогічна думка, 2012. – 184 с.
11. Касьянов Г. Освітня система України 1990 – 2014 Аналітичний огляд. /Г.Касьянов// Благодійний фонд «Інститут розвитку освіти» – К.: ТАКСОН, 2015. – 52 с.
12. Коверник Н.В. Оптимальні шляхи фінансового забезпечення освіти в Україні – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
13. Комарова І.В. Фінансування освіти в Україні з бюджетів різних рівнів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.bumib.edu.ua/sites/>
14. Котикова О.І. Фінансування системи освіти в Україні: стан та тенденції – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua:8080>
15. Урусова З.П. Роль держави у фінансуванні освіти в Україні – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/>
16. Вітренко Ю.М., Освіта як вид економічної діяльності в Україні. /Ю.М.Вітренко// Економіка України, 2010. – № 10. – С. 4-15 .
17. Вітренко Ю. Освіта України в Системі національних рахунків / Ю. Вітренко // Вища освіта України. – 2013. – № 3. – С. 9-22.
18. Сайт Кабінету Міністрів України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249498262
19. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17.04.2002 № 347/2002 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
20. Національні рахунки України у 2014 році: Статистичний бюлетень/ Державна служба статистики України. – К., 2016. – 179 с.
21. Національні рахунки освіти України у 2014 році: Статистичний бюлетень/ Державна служба статистики України. – К., 2016. – 89 с.
22. Методологічні положення щодо складання допоміжних (сателітних) рахунків освіти в Україні – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
23. Касперович Ю.В. Напрями удосконалення бюджетно-податкового регулювання в Україні на засадах імплементації Європейського досвіду – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://niss.gov.ua/content/articles/files>